

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАБУТТЯ УКРАЇНОЮ ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ

Василь ГОМОНАЙ

Статтю присвячено виявленню особливостей формування курсу України на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, етапів його реалізації. Встановлено, що до 1997 року членство України в Організації Північноатлантичного договору не було пріоритетом зовнішньої політики та національної безпеки. Виділено такі основні особливості формування курсу України на набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору та етапи його реалізації: 1) 1997 р. – відхід від концепції блоковості, визначення засад співпраці України та Організації Північноатлантичного договору; 2) 2003 р. – проголошення поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття членства України в ній; 3) 2007 р. – приєднання України до європейської та євроатлантичної систем безпеки, з метою формування умов для вступу України в Організацію Північноатлантичного договору; 4) 2008 р. – підтримка заявки України на приєднання до Плану дій щодо членства в Організації Північноатлантичного договору; 5) 2012 р. – внесення змін до Стратегії національної безпеки України (виключення положення про вступ до Організації Північноатлантичного договору; включення положення про конструктивне партнерство України та Організації Північноатлантичного договору); 6) 2014 р. – відмова України від здійснення політики позаблоковості, поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в цій організації; 7) 2015 р. – ухвалення Стратегії національної безпеки України, визначення мети – набуття членства України в Організації Північноатлантичного договору; 8) 2017 р. – визначення членства України в Організації Північноатлантичного договору стратегічним пріоритетом національної зовнішньої і безпекової політики; 9) 2019 р. – закріплення в Конституції України стратегічного курсу на набуття Україною повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору.

Ключові слова: Організація Північноатлантичного договору, повноправне членство, забезпечення, конституційно-правове забезпечення.

CONSTITUTIONAL AND LEGAL PROCURE OF THE RIGHT TO FULL MEMBERSHIP OF THE ORGANIZATIONAL PIVNICALLY ATLANTIC TREATY

Vasyl HOMONAI

Doctoral Student of the Department of Constitutional Law and Comparative Law
Uzhgorod National University

The article is devoted to revealing the peculiarities of formation of the course of Ukraine for the acquisition of full membership of Ukraine in the European Union and in the Organization of the North Atlantic Treaty, stages of its implementation. Until 1997, Ukraine's membership of the North Atlantic Treaty Organization was not a priority of foreign policy and national security. The following main features of the formation of the course of Ukraine for the acquisition of full membership of Ukraine in the North Atlantic Treaty Organization and the stages of its implementation are highlighted: 1) 1997 - departure from the concept of blockade, defining the principles of cooperation between Ukraine and the North Atlantic Treaty Organization; 2) 2003 - proclamation of deepening of cooperation with the North Atlantic Treaty Organization for the purpose of Ukraine's membership in it; 3) 2007 - Ukraine's accession to the European and Euro-Atlantic security systems, in order to form the conditions for Ukraine's accession to the North Atlantic Treaty Organization; 4) 2008 - support for Ukraine's application to join the Membership Action Plan of the North Atlantic Treaty Organization; 5) 2012 - Amendments to the National Security Strategy of Ukraine (exclusion of the provision on accession to the North Atlantic Treaty Organization; inclusion of the provision on the constructive partnership of Ukraine and the North Atlantic Treaty Organization); 6) 2014 - refusal of Ukraine to pursue non-bloc policy, deepen cooperation with the North Atlantic Treaty Organization in order to achieve the criteria necessary for Ukraine to become a member of that organization; 7) 2015 - approval of the National Security Strategy of Ukraine, determination of the purpose - acquisition of Ukraine's membership in the North Atlantic Treaty Organization; 8) 2017 - determination of Ukraine's membership in the North Atlantic Treaty Organization as a strategic priority of national foreign and security policy; 9) 2019 - consolidation in the Constitution of Ukraine of a strategic course for Ukraine to acquire full membership in the North Atlantic Treaty Organization.

Keywords: the North Atlantic Treaty Organization, full membership, procure, Constitutional and legal procure.

SPRIJIN CONSTITUȚIONAL ȘI LEGAL PENTRU ADERAREA DEPLINĂ A UCRAINEI LA ORGANIZAȚIA TRATATULUI ATLANTICULUI DE NORD

Articolul este dedicat dezvăluirii particularităților formării cursului Ucrainei pentru dobândirea calității de membru deplin a Ucrainei în Uniunea Europeană și în Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, etapele punerii în aplicare a acesteia. S-a stabilit că, până în 1997, apartenența Ucrainei la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord nu era o prioritate a politicii externe și a securității naționale. Următoarele caracteristici principale ale formării cursului Ucrainei pentru aderarea deplină a Ucrainei la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și etapele punerii în aplicare a acestuia sunt identificate: 1) 1997 - plecarea de la conceptul de bloc, definind principiile cooperării dintre Ucraina și Organizația Tratatului Atlanticului de Nord; 2) 2003 - proclamarea intensificării cooperării cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord pentru a obține calitatea de membru al Ucrainei la aceasta; 3) 2007 - aderarea Ucrainei la sistemele de securitate europene și euro-atlantice, pentru a crea condiții pentru aderarea Ucrainei la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord; 4) 2008 - sprijin pentru cererea Ucrainei de a se alătura planului de acțiune pentru aderarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord; 5) 2012 - modificări la Strategia de securitate națională a Ucrainei (excluderea dispoziției privind aderarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord; includerea dispoziției privind parteneriatul constructiv între Ucraina și Organizația Tratatului Atlanticului de Nord); 6) 2014 - refuzul Ucrainei de a pune în aplicare o politică de non-aliniere, de aprofundare a cooperării cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord pentru a atinge criteriile necesare pentru aderarea Ucrainei la această organizație; 7) 2015 - adoptarea Strategiei de securitate națională a Ucrainei, determinarea obiectivului - dobândirea calității de membru al Ucrainei la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord; 8) 2017 - determinarea aderării Ucrainei la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord ca prioritate strategică a politicii externe și de securitate naționale; 9) 2019 - înscrierea în Constituția Ucrainei a unui curs strategic pentru dobândirea de către Ucraina a calității de membru deplin la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord.

Cuvinte-cheie: Organizarea Tratatului Atlanticului de Nord, aderare deplină, prevedere, sprijin constituțional și legal.

Постановка проблеми. Повноправне членство України в НАТО покликане забезпечувати інтереси безпеки України. Водночас, забезпечення реалізації закріпленого в Преамбулі Конституції України стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору, передбачає не лише проведення реформ у сфері безпеки, а й політичній та економічній.

Актуальність дослідження. Останні роки світова спільнота дедалі частіше стикається із збройними конфліктами нового покоління - внутрішніми збройними конфліктами, що відбуваються в межах території однієї держави. У міжнародному праві вони отримали найменування збройних конфліктів неміжнародного характеру. При чому такі внутрішні конфлікти сьогодні вже переважають серед усіх озброєних зіткнень на нашій планеті. У конфліктах нового покоління, навіть якщо встановлено, що вони представляють загрозу міжнародному миру і безпеці, важко, а то й взагалі неможливо встановити носія такої загрози. Більш того, принаймні на ранній стадії свого розвитку, такі внутрішні збройні конфлікти можуть і не становити загрози міжнародному миру і безпеці, залишаючись порушенням внутрішнього порядку в державі, на території якої вони відбуваються¹.

¹ Делінський О. А. Європейська система безпеки: міжнародно-правові аспекти становлення і розвитку: Автореферат дис. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Харків, 2003. С. 9.

Безумовно, для повноправного членства України в НАТО має бути створено ефективний конституційно-правовий механізм забезпечення.

Водночас, не дивлячись на те, що вітчизняні та зарубіжні вчені в своїх дослідженнях приділяли увагу питанням членства України в НАТО (праці О.А. Делінський, Л.М. Дешко^{2, 3, 4}, А. А. Яковлев⁵ та ін.), тим не менш питання конституційно-правового забезпечення набуття Україною повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору комплексно не досліджувалось.

Мета цієї статті – виявити особливості формування курсу України на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, етапи його реалізації.

Виклад основного матеріалу. В 1994 році Україною було підписано Рамковий документ «Партнерство заради миру»⁶. Саме цей документ

² Dешко L. European Standards of Human Rights: Course book. Donetsk: Modern Printing (Suchasny Druk), 2013. 142 p.

³ Dешко L. Restitutio in integrum: підходи Європейського суду з прав людини. Порівняльно-аналітичне право. 2018. №5. С. 365-368.

⁴ Dешко L. Application of Legal Entities to the European Court of Human Rights: a Significant Disadvantage as the Condition of Admissibility. Croatian International Relations Review. 2018. 24 (83). P. 84-103.

⁵ Яковлев А. А. Питання євроатлантичної інтеграції в сучасному конституційному процесі України. URL: http://journals.urau.ua/sr_law/article/download/180048/180589.

⁶ Партнерство заради миру. Рамковий документ від 10.01.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001

став підґрунтям міжнародного співробітництва України та НАТО. В 1995 р. на порядку денному стало питання членства нових держав в НАТО. В 1997 році було підписано Хартію про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-атлантичного договору⁷, а також Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і НАТО відносно Центру інформації і документації НАТО в Україні⁸.

О. Делінський слушно підкреслює, що в 1999 році в Стратегічній концепції НАТО було закріплено особливі квазіміжнародні норми, які де-факто змінили статутний документ НАТО – Вашингтонський договір 1949 г. та, на думку вченого, посягають на сформований міжнародний правопорядок, його договірну основу, втілену передусім у Статуті ООН⁹. Вчений звертає увагу, що «стратегічна концепція НАТО деформує об'єктивне право держави на індивідуальну або колективну самооборону, яка Статутом ООН допускається лише у випадку, якщо станеться збройний напад на члена Організації, і заходи здійснення якої ніяким чином не повинні торкатися повноважень і відповідальності Ради Безпеки. У якості підстави для застосування збройної сили проти третіх держав, Стратегічна концепція НАТО не посилається на допустимість так званої гуманітарної інтервенції, але в Концепції чималий акцент робиться на тому, що грубі і масові порушення прав людини є ледве чи не імперативною основою для військового втручання НАТО, тобто все зазначене вище буде робитися на основі тієї ж “гуманітарної інтервенції”. Ряд положень Концепції по суті виражає посягання НАТО на право здійснювати таку інтервенцію. При цьому, якщо в період існування традиційного міжнародного права гуманітарна інтервенція розглядалась як цілком правомірне явище, то в наш час правомірність інституту гуманітарної інтервенції стала піддаватися дедалі частіше сумнівам. Це сталося головним чином у зв'язку з виникненням і розвитком такого важливого принципу міжнародного права, як принцип незастосування сили

⁷ ДХартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 09.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002.

⁸ Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та НАТО щодо заснування Центру інформації та документації НАТО в Україні (припинив дію від 11.03.2016). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_019.

⁹ Делінський О. А. Європейська система безпеки: міжнародно-правові аспекти становлення і розвитку: Авторе. ...дис. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Харків, 2003. С. 9.

в міжнародних відносинах, котрий закріплено в Статуті ООН»¹⁰.

Державна програма співробітництва України з НАТО на 2001-2004 роки була затверджена Указом Президента України від 27 січня 2001 р.¹¹ «Згідно зі ст. 85 Конституції України визначення основ зовнішньої політики є винятковою компетенцією Верховної Ради України. Парламент, - на думку низки вітчизняних вчених, виявився фактично відчуженим від формування курсу на співпрацю і визначення позиції України що до відносин із НАТО. Більше того ... вищезгадані документи, які визначають зміст і створюють договірно-правову основу взаємовідносин України з НАТО, не були подані на розгляд до Верховної Ради України (ратифікацію), що лишає таку основу правової складової та перетворює їх лише на політичні декларації»¹².

На засіданні Ради національної безпеки і оборони України 23 травня 2002 р. було прийнято рішення почати процес приєднання України до НАТО.

У 2005 р. Україна, як учасниця «Партнерства заради миру», виявила прагнення набути членство в НАТО. На рівні Комісії Україна-НАТО було прийнято рішення про активізацію діалогу щодо прагнень України до набуття членства та здійснення нею відповідних реформ»¹³.

У 2008 р. на Бухарестському саміті Північно-атлантичної ради НАТО на рівні глав держав було досягнуто домовленості, що Україна в майбутньому стане членом НАТО (п. 23 Декларації засідання), а після цього Україна та держави-члени НАТО прийняли на доповнення до Хартії 1997 р. Декларацію 2009 р., згідно якої Комісії Україна-НАТО надавалась провідна роль у: поглибленні постійного політичного діалогу та співробітництва між НАТО і Україною на всіх необхідних рівнях; сприянні зусиллям України, спрямованим на продовження політичних, економічних та оборонних

¹⁰ Делінський О. А. Європейська система безпеки: міжнародно-правові аспекти становлення і розвитку: Авторе. ...дис. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Харків, 2003. С. 11-12.

¹¹ Державна програма співробітництва України з НАТО на 2001-2004 роки була затверджена Указом Президента України від 27 січня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58/2001>.

¹² Делінський О. А. Європейська система безпеки: міжнародно-правові аспекти становлення і розвитку: Авторе. ...дис. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Харків, 2003. С. 11-12.

¹³ Шульц М. Євромайдан як наріжний камінь нової України. День. 2014. № 221. С. 8.

реформ у контексті її євроатлантичних прагнень, концентруючи увагу на ключових демократичних та інституційних перетвореннях¹⁴.

А. Яковлев наголошує, що «після успіхів, досягнутих Україною протягом 2005–2008 рр., справа з подальшим набуттям членства в НАТО суттєво загальмувалася і не просунулася до запрошення нашої держави до Плану дій щодо членства в Альянсі в 2009–2019 рр., незважаючи на те, що в Україні здійснювались відповідні заходи на законодавчому рівні, включаючи конституційне закріплення державою курсу на набуття повноправного членства в НАТО. Хоча ця Організація і сьогодні підтверджує домовленості, досягнуті в ході Бухарестського саміту 2008 р. та констатує прагнення України стати її членом, що, згідно з її практикою, є підставою для проведення інтенсифікованого діалогу з питань членства в НАТО і здійснення відповідних реформ»¹⁵. Таке твердження виглядає дискусійним, адже як зазначається в Пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» «приналежність України до західної цивілізації відображено і в Угоді про асоціацію з її визнанням європейських прагнень та європейського вибору України, і в рішенні Бухарестського саміту НАТО 2008 року про підтвердження майбутнього членства України в цій організації. ... Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»¹⁶ до основних засад зовнішньої політики віднесено забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі, а також поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття членства у цій організації. Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 26 травня 2015 року N 287¹⁷, основними цілями визначено: мінімізацію загроз державному суверенітету та створення умов для

відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО (розділ 2)¹⁸.

В юридичній літературі звертається увага і на те, що «в Україні було прийнято низку так званих антикорупційних законів, а саме: Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», Закон України «Про запобігання корупції»¹⁹.

Прийняття даних законів відповідає духу тих реформ, які очікуються від України, яка претендує на членство в НАТО²⁰. «В свою чергу, ці закони обумовили внесення до Річної програми на 2015 р. конкретного завдання в інституційній сфері – забезпечити функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції як превентивного органу та Національного антикорупційного бюро України як правоохоронного органу. В Заяві за підсумками Зустрічі лідерів держав НАТО в Брюсселі 2018 р., було схвалено прогрес, досягнутий Україною в проведенні реформ, зокрема завдяки прийняттю Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» і Закону України «Про національну безпеку України». Сучасна діяльність НАТО стосується не лише питань оборони та безпеки, а й відстоювання принципів демократії, верховенства права та захисту прав людини», слушно зазначають дослідники²¹.

Указом Президента України від 10 квітня 2019 року № 117/2019 з метою забезпечення виконання пріоритетних завдань співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору, на виконання рішень, прийнятих під час засідання Північноатлантичної ради НАТО з Україною і

¹⁴ Яковлев А. А. Питання євроатлантичної інтеграції в сучасному конституційному процесі України. URL: http://journals.uran.ua/sr_law/article/download/180048/180589.

¹⁵ Яковлев А. А. Питання євроатлантичної інтеграції в сучасному конституційному процесі України. URL: http://journals.uran.ua/sr_law/article/download/180048/180589.

¹⁶ Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/print>.

¹⁷ Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 р. N 287. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15>.

¹⁸ Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 р. N 287. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15>.

¹⁹ Яковлев А. А. Питання євроатлантичної інтеграції в сучасному конституційному процесі України. URL: http://journals.uran.ua/sr_law/article/download/180048/180589.

²⁰ Яковлев А. А. Питання євроатлантичної інтеграції в сучасному конституційному процесі України. URL: http://journals.uran.ua/sr_law/article/download/180048/180589.

²¹ Яковлев А. А. Питання євроатлантичної інтеграції в сучасному конституційному процесі України. URL: http://journals.uran.ua/sr_law/article/download/180048/180589.

Грузією, що відбулося в рамках Саміту глав держав та урядів держав – членів і держав – партнерів НАТО 11 – 12 липня 2018 року, м.Брюссель, Королівство Бельгія, відповідно до пунктів 1, 3 і 17 частини першої статті 106 Конституції України, було затверджено Річну національну програму під егідою Комісії Україна - НАТО на 2019 рік²². Річна національна програма під егідою Комісії Україна- НАТО на 2019 рік є «системним документом, який містить опис реформ за відповідними напрямками, визначає їх стратегічну мету, цілі, пріоритетні завдання і заходи, необхідні для забезпечення ефективної планомірної реалізації закріпленого Конституцією України стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору. Невід'ємними складовими Програми є додатки, в яких визначаються пріоритетні завдання та заходи на 2019 рік, індикатори виконання/показники ефективності реалізації Програми у 2019 році та орієнтовний план заходів у рамках Комісії Україна - НАТО на 2019 рік. Провідну роль у питаннях координації діяльності, пов'язаної з підготовкою, виконанням та моніторингом заходів Програми продовжує відігравати Комісія з питань координації євроатлантичної інтеграції України, утворена Указом Президента України від 8 липня 2016 року № 296, головою якої є Віце-прем'єр-міністр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Кабінет Міністрів України здійснює координацію діяльності центральних органів виконавчої влади, інших державних органів з розроблення та здійснення заходів, спрямованих на виконання річних національних програм під егідою Комісії Україна - НАТО, а також рішень Комісії Україна – НАТО»²³.

Висновки.

1. Встановлено, що до 1997 року членство України в Організації Північноатлантичного договору не було пріоритетом зовнішньої політики та національної безпеки.

2. Виділено такі основні особливості формування курсу України на набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору та етапи його реалізації: 1) 1997 р. – відхід від концепції блоковості, визначення засад співпраці України та Організації

Північноатлантичного договору; 2) 2003 р. – проголошення поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття членства України в ній; 3) 2007 р. – приєднання України до європейської та євроатлантичної систем безпеки, з метою формування умов для вступу України в Організацію Північноатлантичного договору; 4) 2008 р. – підтримка заявки України на приєднання до Плану дій щодо членства в Організації Північноатлантичного договору; 5) 2012 р. – внесення змін до Стратегії національної безпеки України (виключення положення про вступ до Організації Північноатлантичного договору; включення положення про конструктивне партнерство України та Організації Північноатлантичного договору); 6) 2014 р. – відмова України від здійснення політики позаблоковості, поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в цій організації; 7) 2015 р. – ухвалення Стратегія національної безпеки України, визначення мети – набуття членства України в Організації Північноатлантичного договору; 8) 2017 р. – визначення членства України в Організації Північноатлантичного договору стратегічним пріоритетом національної зовнішньої і безпекової політики; 9) 2019 р. – закріплення в Конституції України стратегічного курсу на набуття Україною повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору.

Використана література:

1. Deshko L. Application of Legal Entities to the European Court of Human Rights: a Significant Disadvantage as the Condition of Admissibility. *Croatian International Relations Review*. 2018. 24 (83). P. 84-103.
2. Deshko L. *European Standards of Human Rights: Course book*. Donetsk: Modern Printing (Suchasny Drook), 2013. 142 p.
3. Deshko L. Restitutio in integrum: підходи Європейського суду з прав людини. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. №5. С. 365-368.
4. Deshko L. Structural Elements of International Legal Mechanisms for Ensuring The Everyone's Right to Seek Rights Protection in International Judicial Institutions or in the Relevant Bodies of International Organizations. *Закон и жизнь*. 2013. №12/3. С. 64-67.
5. Deshko L. The principle of «de minimis non curat praetor» in International Law. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. №4. С. 5-15.
6. Делінський О. А. Європейська система безпеки: міжнародно-правові аспекти становлення і розвитку: Авторе. ..дис. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. Національна юридична

²² Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2019 рік. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/00/66/94/be3713ff58b6db13129cb53e80f534a7_1554906766.pdf.

²³ Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2019 рік. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/00/66/94/be3713ff58b6db13129cb53e80f534a7_1554906766.pdf.

академія України імені Ярослава Мудрого, Харків, 2003. С. 9.

7. Державна програма співробітництва України з НАТО на 2001-2004 роки була затверджена Указом Президента України від 27 січня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58/2001>.

8. Дешко Л. Правове регулювання господарювання в сфері охорони здоров'я: проблеми вдосконалення спеціального законодавства. Підприємництво, господарство і право. 2007. № 5. С. 57-62.

9. Дешко Л., Боднар О. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини. Правничий часопис Донецького університету. 2008. № 2. С. 76-81.

10. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та НАТО щодо заснування Центру інформації та документації НАТО в Україні (припинив дію від 11.03.2016). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_019.

11. Партнерство заради миру. Рамковий документ від 10.01.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001

12. Петров Р.А. Право Європейського Союзу: навчальний посібник / Р.А. Петров. 2-ге вид. К., «Истина», 2009. 376 с.

13. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/print>.

14. Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2019 рік. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/00/66/94/be3713ff58b6db13129cb53e80f534a7_1554906766.pdf.

15. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 р. N 287. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15>.

16. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 09.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002.

17. Шульц М. Євромайдан як наріжний камінь нової України. День. 2014. № 221. С. 8.

18. Яковлев А. А. Питання євроатлантичної інтеграції в сучасному конституційному процесі України. URL: http://journals.uran.ua/sr_law/article/download/180048/180589.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

ГОМОНАЙ Василь Васильович,
докторант кафедри конституційного права
та порівняльного права Ужгородського
національного університету;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HOMONAI Vasyl Vasylovych,
Doctoral Student of the Department of
Constitutional Law and Comparative Law Uzhgorod
National University;